

2. Терещенко Д.А. Вплив міграційних процесів на розвиток людського капіталу. *Держава та регіони. Серія: Державне управління.* 2019. №4(68). С. 207-214.

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ

*Плахтій А.О., аспірантка
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

З XVIII століття та по сьогоднішній час автомобілі є частиною людського життя. Віхи історії змінювали одна одну і це позначалося на способах життя людей та засобах виробництва, на пріоритетах соціально-економічного розвитку. Змінювалися і автомобілі як закономірна відповідь на новітні вимоги.

29 січня 1886 року німецький інженер Карл Бенц отримав патент на триколісний автомобіль «Motorwagen» з двигуном внутрішнього згоряння [1]. Ця подія дала старт розвитку автомобільної індустрії, серед історичних етапів якого слід виділити такі інноваційні події.

«Бензинова епоха». До кінця XIX століття у технічно розвинених країнах, таких як США, автомобільний парк був приблизно таким: 22% всіх випущених механічних екіпажів становили бензиномобілі, 38% – електромобілі та 40% – паромобілі. Втім, суперники бензинового двигуна не мали складних систем запалювання й коробки передач у трансмісії, тому досить швидко їх частка у автопарку знизилася до 1% [2].

«Дизельний конкурент». 28.01.1897 р. відбулися випробування двигуна внутрішнього згоряння нового типу. Керував експериментом німецький винахідник і інженер Рудольф Дизель. У 1899 році завод Нобеля розгорнув масове виробництво дизельних моторів [3].

«Його Величність, електричний стартер». Для того, щоб двигун внутрішнього згоряння запрацював, автолюбителю потрібно було розкрутити його до частоти запуску, використовуючи свою м'язову силу [4]. 24 листопада 1903 року Клайд Дж. Коулман з Нью-Йорка отримав патент на електричний стартер для автомобіля. Саме пристрій Коулмана пізніше модернізував і ввів у масове застосування інший американський винахідник, інженер та засновник компанії Delco Черльз Каттерінг [5]. У 1912 році в серійне виробництво було запущено автомобіль Cadillac, в якому коленвал двигуна розкручувався стартером Каттерінга [4].

«ABC... Ні, правильно – ABS». ABS – це система активної безпеки, яка запобігає блокуванню коліс транспортного засобу при гальмуванні. Ще в 1936 році Bosch подав заявку на патент на «пристрій, що запобігає блокуванню коліс автомобіля під час гальмування», і закономірно саме в цій компанії в 1978 році дебютувала система ABS [6]. Сьогодні завдяки ABS вдається уникнути до чверті аварій, адже на відміну від водія, ця електронна система здатна пригальмовувати колеса 16 разів у секунду [7].

«Прощай, «механіка!»». Повністю автоматичну гідромеханічну коробку передач (Hydra-Matic) General Motors представили в 1940 році. Ближче до середини 1960-х рр. автоматичні гідромеханічні коробки передач досягли піку своєї популярності. У 1980-х рр. стала простежуватися тенденція до постійного збільшення числа передач. Сьогодні можна зустріти АКПП, які мають 5, 6 і більш «швидкостей», завдання яких – успішно конкурувати з преселективними роботизованими коробками типу DSG [8].

«Маленький помічник». Підсилювач керма – це система чи механізм, які зменшують зусилля кермування задля підвищення комфорту та безпеки руху, спрямовуючи енергію у відповідні частини рульового механізму задля зменшення зусилля необхідного для повороту керма, що особливо актуально під час руху з малою швидкістю чи повороті коліс на місці [9]. Корпорація Chrysler була першою, хто зробив доступним гідропідсилювач керма в легкових автомобілях, включивши технологію до Imperial 1951 [10].

«Безпека перш за все». Безпека пасажирів легкового автомобілю досі «стоїть на двох китах» – пасок безпеки та Airbag. Пасок безпеки у 1959 році винайшов Нільс Болін [11]. Airbag (англ. «повітряна подушка») вперше було встановлено в автомобіль потокового виробництва у 1973 році [12].

Інноваційний розвиток автомобільної індустрії триває: настала епоха цифровізації та екологізації; невпинно наближається епоха повної автономізації автомобілів.

Література:

1. Лук'янюк В. Перший автомобіль. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0129P/>
2. Коржавін Ю.А. Історія автомобільного транспорту: конспект лекцій. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/1/4/1-4-kl41.pdf>
3. Винахід дизельного двигуна. URL: <https://vir.uan.ua/invention-of-diesel-engine/>
4. Малахова О. Підступність заводної ручки або історія винаходу стартера. URL: <https://infokava.com/uk/36657-kovarstvo-zavodnoy-ruchki-ili-istoriya-izobreteniya-startera-foto.html>
5. День в історії: запатентували електричний стартер. URL: <https://avtopogliad.com.ua/autolegends/1285/den--v-istorii-zapatentovali-elektrichnij-starter>
6. Система ABS – що це таке? Як працює антиблокувальна система гальм? URL: <https://webshop-ua.intercars.eu/chitaite/News/systema-abs-shcho-tse-take-yak-pratsiuie-antyblokuvalna-systema-halm>
7. Маховик А. Ювілей ABS, яка врятувала від чверті усіх ДТП. URL: <https://autogid.pro/history/yuvilej-abs-yaka-vryatuvala-vid-chverti-usih-dtp/>
8. Історія АКПП: хто придумав коробку автомат. URL: <https://yak-zrobyty.in.ua/istoriya-akpp-xto-privdumav-korobku-avtomat/>
9. Підсилювач керма. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Підсилювач_керма

10. Автомобільна безпека. URL: https://ewikiuk.top/wiki/Automotive_safety
11. Ремінь безпеки – один з найважливіших винаходів у автоіндустрії. URL: https://24tv.ua/remim_bezpeki_odin_z_nayvazhlivishih_vinahodiv_u_avto_industriyi_n72353
12. Никоненко А. Історія створення подушок безпеки Airbag. URL: <https://airbag-service.com.ua/uk/statti/istoriya-stvorennya-podushok-bezpeki-airbag/>

ОЦІНКА ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Прокопенко М.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Одним з основних напрямів аналізу економічного потенціалу є оцінка ефективності розвитку підприємства та факторів, що впливають на цей процес. У зв'язку з цим обов'язковою оцінці підлягають як матеріальні, так і нематеріальні ресурси з точки зору раціональності їх використання у виробничій діяльності.

Слід зазначити, що структура економічного потенціалу підприємства обумовлюється кількістю та якістю наявних ресурсів, а саме: чисельністю основного персоналу; фондами підприємства; матеріальними засобами; інноваційними ресурсами; кваліфікацією та освітнім рівнем колективу; рівнем підготовки управлінського персоналу; гнучкістю процесу використання ресурсів (адаптація до змін ринкового середовища); застосуванням нових, сучасних технологій та постійним оновленням виробничої та організаційної структури. Крім того, дана структура виділяється здібністю швидко отримувати, обробляти і використовувати інформацію для прийняття оптимальних управлінських та фінансових рішень на шляху зміцнення економічного стану підприємства [1].

Основними факторами, які безпосередньо впливають на структуру, масштаб та розвиток економічного потенціалу є:

- фактор часу існування (роботи, функціонування) підприємства, від створення до теперішнього моменту;
- фактор масштабу та особливості виробничо – господарського функціонування (номенклатура, обсяг);
- фактор прибутку підприємства за звітний період часу;
- фактор витрат на виробничо - реалізаційну діяльність підприємства (оцінка ефективної собівартості, співвідношення масштабів продукції реалізованої та виробленої);
- фактор структури та розмірів капіталу підприємства (позиковий, власний);
- фактор інвестиційної привабливості підприємства;
- системний фактор залучених інвестиційних ресурсів.